Է. ՏԱՐԻ — ՇԱԲԱԹ 4 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1904 — ԹԻՒ 675

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուլկարիոյ համար
տարեկան 12 ֆր.
վեցամսեայ 6 »
Արտասահմանի
համար տարեկան 15 »
վեցամսեայ 8 »
Ամերիկայի համար
տարեկան 3 տլր.
վեցամսեայ 1 50 »

Ծանուցման տողը առաջին երեսին համար 40 ս. իսկ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ է. երկքին աւելի անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կըլլայ։

—o—

Վառնայի համար
ձեռքէ 10 սանթիմ

ՇԱՐԺՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

Նամակ և դրամ ղրկել խմբագրութեան հասցէին

Редакция на вѣстникъ
„Шаржумъ"
Варна

Redaction du journal
„Char oum"
Yarna (Bulgarie)

Պուլկարիոյ համար
ձեռքէ
15 ՍԱՆԹԻՄ

Արտասահմանի համար
ձեռքէ
20 ՍԱՆԹԻՄ

—o—

Գրութիւնք ետ չեն տրուիր

«ՇԱՐԺՈՒՄ» Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԷՏՔ Է ԿԱՆԽԻԿ ՎՃԱՐԷ

ԻՆՉՈ՞Ւ ԱՅԼ ԿԵՐՊ ՉԸ ՀԱՍԿԱՆԱԼ

—)o(—

«Այդ շարժումները այնքան զօրաւոր չեն որ յաջողին»

Ջէյմս Բրայս

Անգլիացի հայասէրի Բոստոնի մի հայասիրական ժողովում արտասանած այս խօսքերը ամերիկայի հայ հակայեղափոխական յեղափոխական կոչվածները, մեր յեղափոխութեան անշնորք և անհարազատ ծնունդները, ուզում են զէնք դարձնել իրենց ձեռքում վերջին շարժումների բարոյական ահագին նշանակութիւնը ոչնչացնելու նպատակով տոգորված, որովհետեւ դրանով միայն կարող են հայ ժողովրդի առջեւ պատրուակել իրենց աւարների մեռելային անգործութիւնը յեղափոխական տեսակէտով, և հաւակնել թէ իրենք էլ ղեկավարվելով Բրայսի արտայայտած մտքով միշտ դէմ են եղել փոքրիկ շարժումների, լինեն նրանք կամաւոր, լինեն բանդաւորված, ռոխպոզական։

Ժամանակին թէ «Դրօշակում» և թէ «Հայրենիքում» մէջ փաստված են, թէ վերջին շարժումները բանդաւորված էին և Սասունցին ու զինված հայը չէին կարող զէնքերը յանձնել թուրք կառավարութեան և ոչխարի պէս կոտորվել. ու նրանք արին այն ինչ որ համայնական էր յեղափոխական տեսակէտից և ոչ մի Բրայս կարող է կամ կուզենայ այդ ճշմարտութիւնը հերքել։

«Այդ շարժումները այնքան զօրաւոր չեն որ յաջողեն» ասել է Բրայս. և ո՞վ չը գիտէ որ այդ մի դառն ճշմարտութիւն է. Բայց չէ՞ որ այդ փոքրիկ շարժումներն են որ ստեղծում են ցանկալի մեծ շարժման յարմար հող, միթնոլորտ և անհրաժեշտ տարրերն ու ոգին։

Փոքրիկ շարժումները ստեղծվում են կամաւոր և բանդաւորված։

Կամաւ՝ երբ կառավարութեան ոև է լայնչ քայլը անկարելի է անպատիժ թողնել ժողովրդին փրկելու համար յուսահատութիւնից, բանդաւորված, երբ զինված մարդը ուզած չուզած պարտաւոր է զէնքը միայն կռւով յանձնել կառավարութեան, նրանից զոհեր խլելով ժողովրդին օրինակ տալ՝ թէ զէնք ունեցողը պէտք է կռիւ մղէ և թոյլ չը տայ որ իր իրաւունքները դիւրութեամբ ոտքի տակ առնըւեն բռնակալի և նրան աջակցող տարրերի կողմից։

Լաւութեամբ, սուսիկ փուսիկ յեղափոխութիւն անկարելի է պատրաստել. լաւութիւնը տիրում է միայն անկենդան, մեռած ժողովրդների մէջ. ինչպէս էր տասնեակ տարիներ առաջ հայ ժողովուրդը։ Յեղափոխութեան, ապստամբութեան, տիրող անտանելի կացութիւնը խորտակելու ձգտող ժողովուրդները որչափ էլ ուզենան իրենց դաւադրական պատրաստութիւնները թագցնել կառավարութիւնից, չեն կարող. որովհետեւ այսօր զէնք կը բռնէ, վաղը թերթ, միւս օրը մաժոլ, չորրորդ օրը պրօպագանդիստ և այս կառավարութեան համար պատրուակը պատրաստ է հալածել, իսկ գիտակից ըմբոստացող տարրի համար դիմադրել։

Միշտ ջրի գնացող կուժը կը կոտրվի. որչափ էլ նրան կըրողը ճարպիկ ջրկիր լինի։

Յեղափոխութեան ճամբու մէջ մտած ժողովուրդը միշտ կատաղի արգելքների կը հանդիպի, որքան էլ դաւադրական գործը վարողները ճարպիկ լինեն։

Այնպէս որ վերակազմեալների չարլատան իմաստակութիւնը թէ նրանք գործում են լուռ, ամենախաղաղական սուտ է. Ոչինչ չեն գործում բացի չաղփաղփութիւնով զբաղվելուց. Ոչինչ չեն պատրաստում բացի լիրբ ու ըստորին տարր ստեղծելուց. Դրա ապացոյց այն է որ տարիների ընթացքում չը տեսանք որ երկրում մի վերակազմեալ բռնւէր մի հատ զէնք ձեռքում։

Թուրքիոյ մէջ տարիների ընթացքում տասնեակներով ամենաճարպիկ մաքսանենգներ են բռնվում և չը տեսանք մի վերակազմեալ որ մի քանի յեղափոխական թերթ ձեռքում բռնըւեր։

Արդեօք նրա համար որ վերակազմեալները սատանայի պէս ճարպիկ ու անտեսանելի են. ի հարկէ ոչ, այլ նրա համար, որ վերակազմեալ նշանակում է ապստամբութիւնից հեռու, քիլոմետրներով հեռու փախչող մարդ։

Ուստի Ջէմս Բրայսի արտայայտած միտքը վերակազմեալներին փրկել չէ կարող, որչափ էլ նրանք ճիգեր թափեն այդ խօսքերով իրենց սնանկութիւնը պարտկել։

ՎԱՐԴՕ

ՅՈՅՍԵՐ ԵՒ ՎԱԽԵՐ ՌՈՒՍԻՈՅ ՄԷՋ

Այս վերնագրին տակ Փրանկ. Ծայթունգ Թերթը Բեթերսպուրկէն թըղթակցութիւն մը ունի որ կը բնորոշէ Ռուսիոյ հոգեկան ներկայ կացութիւնը ստեղծուած պատերազմի ազդեցութիւններէն և բարենորոգչական ձըգտումներէն։

Վերջին օրերս, կըսէ թղթակիցը, հոս տեղի ունեցան երկու կարեւոր ցոյցեր. վերջի շաբաթ օրը հանրային ամենամեծ սրահներէն միոյն մէջ. Ազատ զբաղում ունեցող անուանուածներու ժողով մը տեղի ունեցաւ, որուն մասնակցեցան մօտ 600 հոգի ռուս բարձրագոյն ինտելիգենցիայէն. Այդ ժողովին մէջ ալ ստորագրուած է այն, ինչ որ զեմստվօյի ներկայացուցիչներուն ժողովին մէջ եղաւ, յայտարարութիւն մը որով կը պահանջուի սահմանադրական վարչութիւն և ազատական ուրիշ պայմաններ, ինչպէս մամուլի ազատութիւն եւայլն։

Այս օրերս Բեթերսպուրկի մէջ տօնուեցաւ դատական հիմնարկութեանց 40 ամեակը, տեղական փաստաբաններու պիւրօն կարգադրած էր այդ առթիւ ժողով մը կազմել դատական շէնութեան մը մէջ։

Սակայն ցուրտին մօտ, երբ փաստաբանները սկսան հաւաքուիլ դատարանի քովերը, տեսան որ շէնութիւնը գոցուած է. Թէեւ 500 հոգի կսպասէին, վերջապէս պիւրօյի պատուիրակներէն մին կուգայ և կը յայտարարէ որ շէնութեան դռները գոցուած են դատական բարձրագոյն վարչութեան հրամանով, որովհետեւ այդ տեսակ ժողովի մը նպատակը չի համապատասխաներ դատարաններու նպատակին։

Փաստաբանները լսելով այդ, խակոյն Լիտէյնիյ փողոցով և Նեւսքիյ բրոսբէկթով կուղղուին դէպի արդարադատութեան պալատը որոնց կանոնաւոր շարքերը մեծ տպաւորութիւն կը գործեն թէ ստարականներու և թէ տեղացիներու վրայ։

Չտեսնուած բան էր այդպիսի ցուցական թափոր մը, կազմուած հինգ հարիւր հոգիներէ որոնք բոլորն ալ մայրաքաղաքին մէջ լաւ հասարակական դիրք ունին։

Ինտելիգենտ ցուցարարները հասնելով արդարադատութեան պալատ, իրենց բարկութիւնը կը յայտնեն բարձրագոյն դատախազութեան, որը իր այդ արգիլումով մեծ վիրաւորանք հասցուցած էր փաստաբաններու դասակարգին։ Ասոնք ալ գրեթէ ազատ ըզբաղում ունեցողներու որոշումներուն համաձայն որոշումներ կուտան, կընտրուի նաեւ պատգամաւորութիւն մը որ որոշումները յանձնէ ներքին գործոց նախարարին։

Այդ պատուիրակութեան մէջ կը գտնուի Բեթերսպուրկի ամենանշանաւոր փաստաբաններէն մին՝ Փարարչեւսկիյ, որ և Բլէվէն սպաննող Սազոնովի պաշտպանութիւնը յանձն առած է։

Այս տեսակ երեւոյթներու ատեն, որոնք յոյսեր կստեղծեն, Բեթերսպուրկի մէջ լուրեր տարածուած են որ դեկտեմբեր 6ին, Ցարին անուանակոչութեան օրը, Ցարը նշանաւոր հրովարտակ մը պիտի հանէ. որուն հիման վրայ, Ռուսիոյ ներքին կեանքը նոր ուղիներու մէջ պիտի դրուի։

Մեղաւորները մեղադրելու եւ առաքինիները բարձրացնելու է

Միւս մի թուեցի Շարժումի վերջի թիւերով Էգնաեանի և իրեն արժանի իր պաշտօնեաներու ընթացքը. մինչեւ այսօր այդ պարոնները, դեռ հրապարակ չեկան զիրենք արդարացնելու. սպասելով ատոր, կարճ ու հակիրճ տողերով այդ խնդրոյն մասին նոր տեղեկութիւններ կուզենք տալ Շարժումի միջոցով բովանդակ

հայ ազգին, որ խնդիրը միշտ վառ մնայ։

Էգնաեան մասնութեան ստոր միջոցին ալ դիմելով, հակառակ Պոլսի Մուրատեանցի և այլոց իրեն բրած դիմումներուն որ որբերը Պոլիս չուղարկէ, հակառակ Պատրիարքի մերժման՝ որբերը Պոլիս ուղարկեց, որ, որպէս թէ հոն Կեդրոնական կամ Պէրպէրեան դպրոցները պիտի դնէր՝ իր ծախքով։ Որբերը, Պոլիս հասնելուն պէս, Թուրք կառավարութիւնը կառնէ զանոնք ու կը տանի տաճկական դպրոց մը, ուր այդ հայ մարտիրոսներու որդիները, դատապարտուած են շնորհիւ Էգնաեանի, իրենց հայրերը սպաննողներու ճիրաններուն մէջ տառապիլ, այդ Թուրքերէ խողխողուող հայերու որդիները բռնաբարուած են, փոխանակ իրենց մայրենի լեզուն սորվելու, —ինչ որ իրենց ցանկութիւնն էր...— սորվիլ միայն ու միայն Թուրքերէն լեզուն...։ Թէ ի՛նչ անտանելի կացութեան բանտուած են, ամեն հայ կըրնայ գուշակել, մենք այսքանը ըսինք որ ստոյգ աղբիւրներէ տեղեկութիւն ունինք որ տղայք ո՛չ միայն կը նախընտրեն այժմ վերադառնալ Փարիզ Էգնաեանի քով ունեցած իրենց գէշ կեանքը՝ որու դէմ կը բողոքեն, այլ պատրաստեն հաց մուրալով տարիներով իրենց աշխատանքը Էգնաեանին տալ եթէ զիրենք ազատէ այդ կացութենէն...

Հա՛յ ազգ... մեռա՞ր դուն որդեօք և խպառ մեռա՞ր։

Որբերը իրենց Պոլիս երթալէն առաջ բարեբախտաբար բողոքած են Էգնաեանի դէմ և դիւրութիւն կայ, քանի որ ընդհանուր դատախազը այդ խնդիրը ձեռք առած է, —միջազգային օրէնքներով տղայքը Փարիզ դարձնել. Էգնաեան իր սխալը մասամբ քաւած կըլլա՛ր, եթէ իր Թուքը լզելով, նորէն Մինիրին երթար և այս անգամ այսպէս ըսէր.—«այդ փոքր երեխաները ինձմէ վարպետ են եղեր, ինծի դէմ բողոքեր են, անոնց Փարիզ վերադառնալը անհրաժեշտ է»։ Այդպիսով եթէ Էգնաեանը հայութեան անպատուութիւն բերող այդ մեծ աղմուկի առաջքն առնելով «չարիք» մը գործէր, իր, Սուլթան Համիտի և Մինիրի պատիւը փրկելու մեծ «բարեգործութիւնն» ըրած պիտի ըլլար։

Էգնաեան իր ուզածը պիտի ընէ, ուրիշներուն ըսելով, կամ իր պաշտօնեաներու բերնով ըսել տալով Գացէք դուք ալ ձեր ձեռքէն եկածն ըրէք! Էգնաեանը վատութիւն և չարիք կը գործէ, ուրիշներն ալ ազնըւութիւնն և բարութիւնը կը պաշտպանեն։

Մէկ քանի ուրիշ մանրամասնութիւններ ալ կան այս խնդրոյն մէջ որ հարկ է լուսաբանել։

Ա. Որբերը, թէ Պոլիս գացողները և թէ հոս մնացողները գոհ և շնորհակալ են և միշտ երախտագիտութիւնը ցոյց տուած են առ տիկին Էգնաեան որ վերին աստիճանի ազնիւ և առաքինի հոգի մը ունի կըսեն՝ անարժան Էգնաեանի նման սեւահոգի մարդու մը։

Բ. Որբերը նոյն երախտագիտութիւնը կը յայտնեն առ Պ. Արամ Էգնաեան, Էգնաեանի մեծ տղան, որ 16 տարեկան է և իր հօր հայու մը ըլլալուն պատճառով հայերէն չգիտեր, բայց իսկական հայու սիրտ մը ունի և եղբօր մը նման կը վարուի եղեր որբերու հետ։

Գ. Կը հաւաստեն թէ Միսաք Տէր-Միքայէլեան Էգնաեանի խնկարկուն չէ եղած և որբերու խնդրոյն մէջ չահասիրական նկատումներ չէ ունեցած և Էգնաեանի հետ ոեւէ գործով կապուած չէ, բացի գոհարի միջնորդի իր զբաղմունքէն։

Դ. Պ. Միհրդատ Հարենց, որու ազնուութեան մասին գրած ենք արդէն՝ որբերու վրայ թողած է երախտագիտութեան անմոռանալի յիշատակ մը։

Առ այժմ այսքան։

ՀՐԱՅՐ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

«Շարժում»ի մէջ վերջերս «Փարիզեան Նամակներ» վերնագրի տակ երեւցած եւ Հրայր անուամբ ստորագրուած յօդուածները ինծի կը վերագրեն այստեղ։ Ես դեռ այդ խնդրոյ առթիւ բառ մը գրած չեմ «Շարժում»ին, հանդիսատես մը եղած եմ, ինչպէս անտարբեր հանդիսատեսներ եղան Իւթիւճեան եպիսկոպոս, Փարիզի եւ Պելճիքայի հոգեւոր հովիւ! Հայր Քիպարեան, Թաղականութիւն, Խմբագրութիւն եւ վերջապէս գաղթականութիւն՝ հազարաւոր որբ որսացող չանսուրած Քոլոնայի որբանոցական անհելի ձեռնարկին հանդէպ։

«Ես, եւ չսելու եւ Օեասենց Մըխիթար չըլլալու համար պիտի ըսենք.—Մենք այդ ճգնժամական տունը քակելու համար միամինակ աշխատեցանք. Շէվքիներ եւ ուրիշներ, որոնց անունը առ այժմ պիտի խնայենք, բոլոր ներելի եւ աններելի միջոցները ի գործ դրին մեր վառած կրակը մարելու համար։ Թէ եւ ուշ, բայց յաղթողի փառքը կուտան մեզի. ուրկէց մենք վազ կանցնինք, 1904, Նոյ. 16 (հ. տ.) թիւով, Պողոս աղա Սանտալճեան, մարդ մը, որ մեր ճակտի կաշին պատռելով, իր ծննդավայրը հասցուցինք, հազարու մէկ գեղեցիկ խոստումներէ յետոյ մեզ յուսախաբ ըրաւ՝ միայն իր երկտողը կարդալու համար, կը գրէ մեզի, կը յիշէ մեզի զգլխուած «Շարժում»ի մէջ ապագրուած «Տապանաքար» յօդուածին առթիւ.

—«Շարժում» թերթը առի եւ կարդացի ձեր Սիլլէն. սրճարաններու եւ տուներու մէջ կը քալէ Սիլլէ՝ որ հասնողին կը զարնէ. Ժողովրդի մեծամասնութիւնը գրգռուած է Աքթէրեանի երկու որդիքը կաթոլիկ մըկրտուած ըլլալուն եւ Քէմախցի տըղուն կմախք դառնալուն պատճառով (1)

Ժողովուրդի մեծամասնութիւնը սա անուները... կուսայ Արամ Աքթէրեանին, ինչ մեծ բաղդ ունեցեր է որ Պուքրէշ չէ եւ Քոստանցա կը բնակի, եթէ ոչ...

«Քոլոնայի հին գործակալները խայտառակուած են, անոնց հագած կօշիկները Թուրք սախաներու խոպաներէն ա՛լ անելի չատ կարկտուած են, այնպէս որ կարկտան դնելու տեղ չկայ (Պօղոս աղան կօշկակարութեան փիրմ է), ու այդ մարդիկը, որոնք կառաջադրէին ինքզինքնին «Հայկական Որբանոցներու» մեծ գործուած հաստատութեան մէջ պաշտօնավարելու, այսօր, ասոր անոր սենեակը, երեսի պնդութեամբ կը մտնեն ու հոն իրենց առջեւ նետուած չոր հացի կտորները իբրեւ փախլաւաներ կուտեն»։

«Ինծի անհելի սպառնալիքներ ըրին այդ մարդիկը. իսկ ես «Տապանաքարին վրայ թէեւ ուշ՝ բայց պատասխանը գրեցի՝ ըսելով.— Սիլլէն ճշմարտութիւնը երեւան կը հանէ ինչպէս հանեց։»

Հեռուէն զբաղուած եմ, բայց ոչ պաշտօնապէս, Էգնաեանի որբերու խնդրով. Մտածմունք, գործունէութիւն, կարգադրութիւն անպատճառ աղտոտ է։

Իբրեւ խաչագողութեան հարուածող եւ եւրոպական որբերու ու որբանոցներու առաջնութիւն ունեցողը՝ ո՛չ հարուստներ, ո՛չ եկեղեցականներ, այլ խումբ մը ճպուռներ, որոնք ոչ մէկ նշանակութիւն չունին ընդհանրապէս առօրեայ կեանքի մէջ, ինծի կը զիմեն ըսելով՝ «ուժով եւ օժտուած կնոջ մը, Քոլոնայի մը չա...

(1) Աքթէրեանները կաթոլիկութիւն ընդունելու խնդիրը երկու տարով ուղղափառ հաւատքին դառնալով չի վերջանար...

Ա. ԱՄՖԻՏԵԱՏՐՈՎ

ՎԻԿՏՕՐԻԱ ՊԱՎԼՕՎՆԱ

(Տոնախմբութիւն)

(Գուագետի յիշողութիւններից. Անցած տարիների բաւական տարօրինակ հասարակութեան մէջ)

(Թարգմ. ռուսերէնից)

3

Ա.

Սակայն Միխայիլ Աւգուստովիչին չը յաջողվեց թաղնվել. սալայատակի վրայ թափառող տիկինների աչքերը շատ սրաթափանց էին եւ հազիւ թէ նրանք հոտառութեամբ եւ նախազգացումից զրկված բուսուն չէին պահում իրենց ծանօթներին։...

Մէկ խօսքով երեք րոպէ չանցած արդէն մեր պատուհանի առջեւ կանգնած էին եւ խայթող կերպով երգում էին.

—Միխայիլ Աւգուստովիչ, Պավել Սեմէօնովիչ Աստուած իմ ինչ անսպասելի հանդիպում, այդ ո՞ւր, այդպէս յանկարծ, երկուսով, Ի՞նչպէս, Պետր պետրովիչն էլ այստեղ է. տեսէք է, կարծես պայմանաւորված լինէն. վագօնը ծանօթներով լիքն է։

Ինձ, իրենց անծանօթիս, կիները աչքի տակով էին նայում կարծես խայթել ուզելով, եւ մտածելով

—Արդեօք սա չէ՞ չարութեան արմատը։

—Իմիջի այլոց ինչո՞ւ եմ զարմանում ուշքի եկաւ տիկին Շէլէպովան. բոլորովին մոռացել էի, վաղը յունիսի մէկն է... տօնախմբութեան են գընում։

—Մեր գաւառի Ցերցիայի մօ՞տ, քթի տակից խնդալով միջամտեց Կէլէպովան, հրճվելով ուղեկիցներիս շըփոթումից, որոնք ճիշտն ասած շատ խեղճ կերպարանք էին ստացել, բոլորովին գաւազանի տակ կուչ եկած շնիկների էին նմանում։

—Այսինքն... հը, փնթփնթաց Միխայիլ Աւգուստովիչը, ես այստեղ անտառ եմ կտրել տալիս, մօտիկ... պէտք է գործակատարին հսկել... բայց ի հարկէ կերթամ եւ.. խեղդվելով աւելցրեց, Վիկտորիա Պաւլօվնայի մօտ...

—Ինչպէս չէ, ինչպէս չէ. ձայնակցեց Շէլէպովան խայթիչ համակրանքով գլուխը շարժելէն, ինչպէ՞ս կարելի է մօտից անցնել.. Մեղք է մոռանալ տօնակատար տիկնոջը. Բայց դուք մինակ է՞ք, Միխայիլ Աւգուստովիչ. ուրեմն տիկին Անտօնինան տունը մնա՞ց։

—Նա... այնքան էլ առողջ չէ. մրմնջեց Միխայիլ Աւգուստովիչը, կարմրելով։

—Այնքան էլ առողջ չէ. եւ դուք նրան լքեցիք... օհ, որչափ թեթեւամիտ էրիկ էք. եւ նա էլ ձեզ թողե՞ց. Որչափ բարի է. Ես երբէք, ոչ մի կերպ...

—Մերեւս չարունակեց Կէլէպովան տիկին Անտօնինան չը գիտէ էլ թէ դուք ուր էք ուղղել ձեր քայլերը... այդպէս էլ է լինում...

—Միայն ոչ ինձ հետ, բռնազբօսիկ ժպիտով պատասխանեց հսկան, ու ամբողջ քաջութիւնը հաւաքելով՝ նետեց —

—Ձեր էրիկը, տիկին Եկատէրինա, ի հարկէ Վիկտորիա Պավլովնայի մօտ կը լինի. Կարելի է որ հանդիպենք, ասելիք չունի՞ք, կամ ձեր էրկա՞նը, տիկին Պէլագիա.

Զորս աչք բուրգուները կայծակի նման փայլեցին եւ խեղճ Միխայիլ Աւգուստովիչին ծակեցին անցան.

—Իմ էրիկս, ուժգնօրէն եւ չեշտելով առարկեց Կէլէպովան, ամբողջ դէմքով, աչքով, քթով, մազերով չիկնելու չափ կարմրելով, իմ էրիկս երբէք այդ տեղերում չէ գտնվում ուր ես անվայել եմ համարում։ Ես հիւանդ չեմ՝ ինչպէս ուրիշներր եւ ոչ այնպէս բարի... ինձ այնպէս դիւրին չէ խաբել ինչպէս ուրիշ անամօթ էրիկներ խաբում են իրենց դիւրահաւատ կանանց.

Ցը տեսութիւն Միխայիլ Աւգուստովիչ. ձեզ մաղթում եմ ուրախանալ, իսկ խեղճ տիկին Անտօնինային առողջութիւն։

Գնացքը շարժվեց.

—Ուֆ, սատանի կնիկներ, մինչեւ քրտինք հասցրին, բացականչեց Միխայիլ Աւգուստովիչը, նստելով իր տեղը. ինչ չեմ քաշել կեանքիս մէջ, բայց մինչեւ օրս չար կնոջ առջեւ ինքվինքս կորցնում եմ. խօսք չեմ գըտնում... էհ, պարոններ, անկեղծօրէն ասեմ... կորաւ իմ խեղճ գլուխս. վերադարձիս բաժինս պիտի ստանամ հա...

—Ամենքս էլ մեր բաժինը կըստանանք, խոժոռվելով պատասխանեց զեմսկին. ինձ չեն հայհոյի, բայց արցունքներով կը խեղդեն. Այդ խոհեմութիւնը անցեալ տարվանից սկըսած դեռ տանը չէ չորցել. Պետր Պետրովիչն անգամ, որ ամուրի է, նա էլ Անուշկայից գաղտնի է փախել, եւ երբ տուն վերադառնայ Անուշկան միրուքի բաքերը պէտք է փետտէ, փետտէ..

—Անկարելի բան չկայ. փիլիսոփայօրէն համաձայնեց Պետր Պետրովիչը եւ ժպտող Վանիչկայի վզակոթին հրելով, աւելցրեց.

—Իսկ դուն իշուկ, մեծերի, որ պետերդ էլ են վրա ծիծաղել մի համարձակիր.

—Բայց տարօրինակ է, պարոններ, խօսեց Միխայիլ Աւգուստովիչը, որ Կէլէպովը չը պէտք է գայ. երեկ ես նրան քաղաքում հանդիպեցի. երդ-

հազործական ծրագիրը խորտակեցիք անիկա ձեր արիւնէն, ձեր միսէն, ձեր ոսկորէն չէր եւ այնքան անաչառութեամբ վերաբերուեցաք, ազգասիրութեան նկատումներուն ճէւ չահագործական նպատակներուն կը զոհէ՞ք ձեր սկզբունքները, ա՛յ Սիկզի՛»(1)

Սիլէն, ժողովուրդի անաչա՛ռ, անկաշա՛ռ, անխնա՛յ ապտակ կը նոր կայացնէ ինքզինքը, անիկայ պիտի ինայ, երբ առիթը ներկայանայ օձալներու, պաշտօնէներու, աստիճանաւորներու, բարեգործներու եւ ուժեղներու:

Սիլլի

9 Նոյ. 1904
Փարիզ

(1) Էգնատեանի որբերու խնդրոյ առթիւ լսուածներն ու գրուածները հոգեւոր ու մարմնաւոր իշխանութեան սատակական անտարբերութիւնը եւ երիտասարդութեան բրած գիմումները մեզ կրտսւպեն վար իջնելու՝ հաշիւ ուզել Էգնատեանէն, Հայր Քիպարեանէն, Վոսմրուեանցէն, Թասմաճեանէն, Զօպանեանէն, Միսակ Տէր-Միքայէլեանէն եւն: Ի նըկատի ունենալով շատ մը նկատումներ գրաւոր հարցարան մը պիտի ղրկենք իրենց եւ արդիւնքը «Շարժումով» պիտի ծանուցանենք:

ՍՐԱՀ «ՊՈՒԼՎԱՐԻԱ»

1904 Դեկտ. 9 հինգշաբթի երեկոյ ժամը ճիշտ 9ին արտաքոյ կարգի փառաւոր ներկայացումն «Նատէժտա» Հայ Դերս. խմբին առաջնորդութեամբ Պ. Վ. Պապազեանի:

ԻՆՊԱՍՏ

Երկսեռ Որբախնամ ընկերութեան Հայոց Վանայ
Ընդ հովանաւորութեամբ Գործ. Ժողովոյ

Ս. Պօղոս եկեղեցւոյ զանգակահարը
Մէկ յառաջաբանով բարոյալից եւ պատուական թատերախաղ 4 արար:

Երգեր եւ պարեր Օր. Քաթինայի Միլքայի եւ Պ. Գ. Ցակոբեանի կողմէ

Հանդիսականաց հանգստութեան եւ երեկոյթի չքեղութեան բնաւ ջանք խնայուած չէ:

Գիներ.—Օթեակ թիւ 1 30 ֆր. թիւ 2, 3, 25 ֆր. թիւ 4, 5 20 «, թիւ 6, 7, 15 ֆր.

Ա. կարգ ըստ կամս, Ա. կարգ 3 ֆր. Բ. կարգ 2 ֆր. Գ. կարգ 1 ֆր. Կալերի 50 սանթիմ:

Գործ. Ժողովս ի նկատի ունենալով ընկերութեանս որդեգրած 17 որբերու ուսմանց եւ արհեստից վճակացոյցները որոնք ստացած է որբանոցներու հոգաբարձութիւններէն որոնցմէ բացայայտ կերեւի որբերու յառաջդիմութիւն եւ ընթացաւարտ ըլլալու ընդունակութիւննին, եւ նկատելով որ ընկերութեանս անդամոց բաժնեգինները չպիտի բաւեն 17 որբերու տարեթոշակներու գումարն լըրացնելու: Ինչպէս ուրիշ անգամներ Պատ. ազգայինք լի ու լի նպաստած են ընկերութեանս երեկոյթներուն, լիայոյս ենք որ այս անգամ եւս ցոյց պիտի տան իրենց պարտաճանաչութիւն, սիրայօժար մասնակցելով սոյն երեկոյթին: Կանխաւ յայտնելով մեր շնորհակալութիւնը:

Մնանք Յարգանօք
Ի Դիմաց Գործ. Ժողովոյ

Ատենադպիր	Ատենապետ
Ա. Զորպիոանեկեան	Յ. Կ. Ճանկիւլեան

(Կնիք)

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԷՆ

Շիքակօ 30 Նոյեմ. 1904

Գրած էի այն ուրախալի երեւոյթներուն մասին, որոնք վերջերս սկսած են պզպզալ Ամերիկահայ գաղութներուն միջեւ. ուրախ եմ ըսել որ օրէ օր աւելի կընդարձակուին ու կը համաճարակուին:

Ի նպաստ Տարօնի թշուառներուն բացուած հանգանակութիւնները՝ ուժեղ չափով մը առաջ կը տարուին. մինչեւ ցարդ հանգանակուած է մօտաւորապէս հազար տօլար —հինգ հազար ֆրանք— Ամերիկահայ գաղութին մէջ մինչեւ այժմ չէր եղած ու եւ է «ժողովրդական» հանգանակութիւն մը —բացի Ռուս-Թուրք սահմանագլխի գաղթականներուն համար եղածէն— որ այնքան մուտք գտնէր ժողովրդի բոլոր խաւերուն մէջ, ու ժողովուրդը այնքան համակրութեամբ վերաբերէր, որքան Տարօնի թշուառներուն օգնելու գործը: ամենէն անտարբեր գաղութներն իսկ ըսկսած են սթափիլ եւ զգալ իրենց վրայ ծանրացած պարտականութեան բաժինը, ու իրենց փոքրիկ լուման եւս բերել միացնել հանրութեանին հետ:

Այս առթիւ չեմ կրնար չյիշել հոս, Թրօյի Դաշնակցական տիկնանց նորակազմ կօմիտէի մէկ օրինակելի գործը, որ իր անդրանիկ հրապարակային ժողովը յատկացուց Տարօնցի մեր եղբայրներուն օգնելու, եւ հանգանակութիւն մը ըրաւ, գումարը թէեւ ինքնին շատ չնչին բան մըն է Թրօյի հայ գաղութին համար, բայց դարձեալ ուրախալի է որովհետեւ երբ անգին հայ կտրիճները իրենց կեանքը կը կուտան հայրենիքի փրկութեան սիրուն համար ազգին իրենց մայրերն ու քոյրերն են որ ջանքեր կընեն անոնց օգնութեան հասնելու եւ որբ ու թշուառ մնացածներուն բրդուճ մը հաց եւ ցրտէն պատսպարուելու համար զգեստ հասցնելու, որ չըմեռնին, ու ելլեն մեռնողներուն յիշատակը վառ պահեն:

Սակայն ցաւ է ինծի յայտնել որ հայութեան գլխուն «փորձանք» եղող կարգ մը իմաստակներ եւ տօլանտրճիներ, ինչպէս ամեն ազգային ձեռնարկի՝ նոյնպէս ալ ասոր կը փորձեն ցոյց տալ իրենց հոգիի ամբողջ սեւութիւն ու հըրէշութիւնը, մէկ կողմէն կը ջանան երբ համակիրներ ներկայանալ միւս կողմէն ալ իրենց բոլոր ուժը ի գործ կը դնեն վնասելու համար «ժողովուրդ դրամ կուտաք լաւ, բայց պէտք է նախ հասկընաք թէ ո՞վ եղաւ պատճառը՝ Սասնոյ եւ Տարօնի կոտորուելուն», տուն մը երբ հրդեհով բռնկած է, պէտք է ջանալ նախ հրդեհը մարել, եւ յետոյ ելնել քննել, թէ ո՞ւսկից կրակը ընկած է, բայց այս վատերը այդպէս չեն ուզեր ընել, կոյր կը ձեւանան ճշմարտութեան առաջ. եւ իրենց կուսակցական սոսր կրքերուն գոհացում տալու համար, կը փորձեն կրակին վրայ իւղ լեցնել, զայն աւելի բռնկեցնելու համար:

Լինի մէջ ոչ—կուսակցականներ իրենց մէջէն առժամեայ յանձնախումբ մը կընտրեն, որ-

---

վեց որ գլխամբ քաղաք է եկել, որովհետեւ դիւրին եւ ուղղակի կարելի է գնալ Պրավօսլա... իսկ տիկին Կլէյպօվան այնպէս վստահօրէն է խօսում, որ կարծես թէ էրիկը գրպանում պահված է:

Վանիչկան կրկին հեհռաց.

—Նրանք այստեղ են, ասեց նա համեստութեամբ բերանը ձեռքի ափովը ծածկելով:

—Ո՞ւր են, ինչպէ՞ս այստեղ, անկարելի է. իրար անցան ուղեկիցներս:

—Այստեղ գնացքում են, թէ պարոն Շէյէպովը եւ թէ Կէլէպովը. ես նըրանց կայարանում տեսայ, մեծ ապախոք էին տալիս եւ կօնդուկտօրի հետ ինչ որ խօսում էին...

—Վա՜յ սատանաներ. բայց ո՞ւր են:

Եւ, Զվերինցեւը կօնդուկտօրը վագոնով անցնելուն պէս, նրան կանգնեցնելով հարցրեց.

—Լսեցէք, սիրելիս, այստեղ թագնված երկու պարոններ չը կա՞ն:

—Կային, ժպտաց կօնդուկտօրը, այժմ մէջտեղ ելան. բայց այնպէս էին կենտրոնացել.. ամբողջ վագոնը նեղ էր գալիս:

Ճամբորդները միաբերան հռհռացին. քրջլելված կօնդուկտօրը շարունակեց.

—Աստուած վկայ, մինչեւ անգամ դժգոհութիւն կար. մի ծպայ անցած կիսակոյանում բողոք էր ուզում գրել: Ես, գոռում է, այդպէս չեմ կարող: Այս ինչ մօնօպօլ է. ես էլ ճամբորդ եմ: Եթէ դրանք հիւանդ են դրէք հիւանդանոց վագոնը:

Անկեղծ խոստովանած ես սկսեցի ինքզինքս կորցնել. ինչպէս ո՞ւր էի գնում ես: Ըստ երեւոյթին ոչ լաւ տեղ: Որպէս զի մարդիկ իմ գնացած տեղը ընկնեն, խարդախութիւն են անում, իրենց կիներից թագնվում են, պահվտում են անունը չը տալիք տեղերում, աճապում են Վիկտորիա Պավլօֆնայի հետ ծանօթութիւն ունենալուց, եւ այդ ծանօթութիւնով կիները խայթում են... վերջապէս այդ ինչ տեսակ տուն է, ուր ինչպէս սեփական խոհանոց կարելի է ղրկել ուտեստի պաշար, մինչեւ անգամ փող... Ես Վիկտորիա Պավլօֆնայի հետ երկու շաբաթ է որ ծանօթացել եմ, նրա ցանկութեամբ մէկը ինձ ներկայացրեց, թատրոնում. մայրաքաղաքի մի հռչակաւոր դերասանի ներկայացման միջոցին. Նա ինձ վրայ շատ համակրելի տպաւորութիւն գործեց, Երեւում է որ կոկէտ է. ոտից գլուխ իրմով զարդված, հեռու չէ ինքզինքը ռուսական կարմէն ներկայացնելու տրամադրութիւնից. միեւնոյն ժամուն նրանում չկայ գռեհկութիւն, զզուեցնող մի բան. բնական եւ պարզ է: Կապոյտ գուլպա (*) չէ, բայց մի բան կորցրել է, աւելի եւ լուրջ քան պէտք է ռուս հրապուրիչ աղջկան. Վիկտօրիա Պավլօֆնան էլ օրիորդ էր, բայց ոչ թարմ երիտասարդութեան մէջ. Նա ասում էր որ 25 տարեկան է, իսկ Ն. քաղաքի տիկինները երդվում էին որ երեսունից աւելի է, իսկ ծննդական վկայականը հաւանօրէն ցոյց կը տար 27:

Վիկտօրիա Պավլօֆնան թէ թատրոնում եւ թէ վերջը իրեն, հիւրանոցում, այցելութիւն տալու միջոցին, ինքզինքը պահում էր ազատ, բայց միեւնոյն ժամանակ անքննադատելիօրէն կարգին եւ վայելուչ: Անկեղծ գոհունակութեամբ ընդունելով նրա հրաւէրը իրեն գիւղում այցելել, ես երբէք կասկած չունէի որ նա այնպիսի մի անձ է որի անունը գաւառական բարեմասնութիւնը ներկայացնողներին ստիպում է արհամարանքով քիթերը ծռել, որի մօտ էրիկները գընում են ինչ որ արգիլեալ պտուղի ետեւից, իրենց կիներից գաղտնի եւ նեղինելով, կարծես մի քօքօթի մօտ:

Ճշմարիտ է մեկնելուս նախաերեկոյին, իմ բարեկամ փոխ նահանգապետին, որի հետ համալսարանից ըսկսած դու ով ենք, յայտնեցի պատրաստվում եմ գնալ Բուրմիսլովայի մօտ, նա ծաղրելիօրէն ձեռքերը բացեց եւ բացականչեց.

— Ինչպէս բարձրաձայն ես խօսում այդ մասին:

— Ի՞նչ կայ որ:

— Ոչինչ... յամենայն դէպս... կատարեալ յաջողութիւն ամեն բանի մէջ, նա շատ համակրելի է. ու հռռալով, —դու նրա մօտ եղել ե՞ս:

— Երեւակայիր որ ոչ. ներկայացված եմ. քաղցրախօսութիւն եմ արել ամբողջ իրիկուն: Ճիշտ է ես գըւարճալի կաւալերներից չեմ, բայց այդ տեղ աշխատեցի սեւերեսը դուրս գալ... նոյնիսկ մի քանի խօսք ասի, ճշմարիտ ոչ այնքան յիմար... Նա ինձ շատ դուր եկաւ: Բայց կողմնակի կերպով տեղեկութիւններ հարցնելով, թէ ինչ տպաւորութիւն եմ թողել, պատասխանում է. Երկկաչուիէ—ի՞նչ— նա ասում է. վէրճամօրթ չունի:

—Ինչպէ՞ս—

— Այնպէս, եթէ կաշին հանէք, կարելի է այնտեղ էլ գտնվի կիսապաշտօնական զգեստ, պետական կոճակներով—հարցնում են, իսկ արտաքինով ինչպէ՞ս է—ես էլ գիտեմ, սիրելի Ալեքսանդր որ գեղեցիկ մարդ չեմ, բայց Վիկտօրիան չափազանցել է, ու ասել է. ես չը գիտեմ թէ ժոծակները ինչ տեսակ կմախք ունին, բայց կարծում եմ որ փոխ նահանգապետը այդ տեսակներից է—ինչ անպիտան է—հը՞...

(Շարունակելի)

(*) Ռ. Թ. Ռուսները այդ անունը տալիս են կիսագարգացած, իրենց շատ ազատ պահող կանանց:

պէսզի կարգադրութիւններ ընէ հրապարակային ժողով մը գումարելու և այդ յանձնախումբը, որպէսզի տեղի ունենալիք ժողովը աւելի արդիւնաւոր անցնի, յարմար կը գտնէ առնախօսութեան հրաւիրել երեք կուսակցութեանց կողմէ ծանօթ անձնաւորութիւններ. Դաշնակցականներէն պ. Ա. Վռամեան, հին հնչակեաններէն Մ. Սապահ-Գիւլ, իսկ նորերէն հայհոյանքի փրոֆէսոր յայտնի գրագէտ Ս. Պարթեւեան, առաջին երկուքը յօժարութեամբ յանձն կառնեն երթալ և խօսիլ, և այդպէս ալ կընեն. իսկ վերջինս յանձն կառնէ երթալ, բայց երբ ժողովը տեղի կունենայ իր բացակայութեամբ կը փայլի, կը դրժէ իր խոստումը, թէ ինչ պատճառաւ այդպէս ըրած է, ես չը գիտեմ այժմ մօտ առեններս անշուշտ այդ կը պարզուի. Բայց յամենայն դէպս յայտնի է, ինչպէս վերը ըսի, որ այս մարդիկը թէեւ իբր համակիրներ կը ներկայանան այս գործին, բայց անկեղծօրէն չեն ցանկար հանգանակութիւնները յաջող ըլլալուն. Լինի հայ գաղութը անշուշտ ալ պիտի զգար, ուրիշ ապացոյցներով և փաստերով. համոզուելու համար թէ, ինչպիսի հրէշային տիպեր են «անկեղծութեան» հովեր առնող վերակազմեալ ազգադրուժները. Ս. Պ.ի ըրած այս վերջին «գլուխ գործոց»ը ամենէն պերճախօս փաստն է որ իրենց աչքին առջեւ պարզուեցաւ....

Բաւական մը առաջ Ամեր. Առաջ. Յովսէփ արք. եպ. Սարաճեան իրենց համար շատ լաւ և իր պաշտօնին յարմար մէկն էր. մանաւանդ այն ատեն որ «խայտառակ» Միութեան Պօսդընի հանդէսին շնորհաւորական հեռագիր կուտար, բայց այժմ, օ՜ այժմ, գէշ, շատ գէշ մէկն է, և գիտէք ինչո՞ւ, որովհետեւ հրապարակաւ կոչում ըրած է, որ բոլոր հայեր առանց կրօնի և կուսակցական խտրութեան օգնեն Տարօնի թշուառներուն. Խնդրեմ ըսէք, եթէ այս մարդիկը, իրօք համակիր էին այս գործին, կը վայելէ՞ր որ ելնէին «հայհոյաթերթ»ին մէջ փչէին թէ, «Սարաճեան Արք եպ.ը Տարօնի թըշուառներուն օգնելու կոչ ընելով կը բաղձայ որ Կաթողիկոսական աթոռին բարձրանայ». Մեզի համար բնաւ զարմանալի չի թուիր, որովհետեւ մենք վաղուց կարդացած ենք իրենց հոգեբանութիւնը. հայ ժողովուրդին կը մնայ այժմ դրոշմել այս վատերու երեսին յարմար անուն մը.

Թէ որքան ստոյգ է Սարաճեանի մասին եղած այս զրաբանութիւնը, ես ատ չգիտեմ, բայց ես շատ լաւ գիտեմ որ Սարաճեանը ինքնին չը յղացաւ այդ «կոչ»ին գաղափարը, «Հայրենիք»ն էր որ յիշեցուց ու ան ելաւ իր պարտականութիւնը կատարեց ուրիշ ոչինչ. Ընթերցողները թող չը հասկնան որ ես այս ըսելով նըպատակ ունիմ պաշտպան հանդիսանալ Սարաճեան արք եպ.ին, ո՛չ, բնաւ երբէք. ընդհակառակը ես կընդունիմ որ կան գործեր որոնց մէջ կրնայ քննադատուիլ, և պէտք է քննադատուի, բայց Տարօնի թշուառներուն կոչ ընելու գործին մէջ բնաւ. այդ վատերը եթէ անկեղծօրէն կը բաղձային որ բացուած հանգանակութիւնները լաւ և արդիւնաւոր անցնէր, պէտք էր որ քննադատէին թէ ինչո՞ւ համար Սարաճեան արք եպ. ժամանակին չըրաւ իր «կոչ»ը, այո՛ պէտք էր այսպէս ընէին, և այսպէս կը պահանջէր նաեւ գործին շահը.

Սասնոյ էնտօրուելուն պատճառը կուզե՞ն հասկնալ, թող կարդան Պօսդընի Երեխայ «Հնչակ»ի թիւ 5ը. հոն շատ յստակօրէն բացատրուած է. և ինչպէս ես քանի մը շաբաթ առաջ համառօտ կերպով մատնանշեցի, ի՞նչ ըսել կուզէր Երեխայ «Հնչակ»ը երբ կըսէր թէ. «Ջնջել հայկական հարցը՝ ջնջելով նախ հայ ժողովուրդը», և կամ «յեղափոխական ոեւէ շարժում ունենանք կամ ոչ մեր թշնամին վայրկեան մը իսկ չը պիտի քնանայ, և ինչ անա՛րգ համակերպումներով ալ մեր բստրուկի տժգոյն ճակատները կորացնենք, ինչ մեռելութեամբ ալ շարունակենք տանել բռնութեան կապարէ լուծը, մեր թշնամին մինչեւ լրումը պիտի շարունակէ իր բնաջնջումի դժոխային ծրագիրը»...

Թող կարդա՛ն, թող կարդա՛ն այս երկաթէ տողերը, Դաշնակցականները չեն որ կը խօսին այս խօսքերը, այլ իրենք, և իրենց Կեդրոնի անդամներն ու խմբագիրները. Դաշնակցականներու գրչէն չէ որ կը բղխի այս կրակոտ խօսքերը, այլ Վերակազմեալ-Հնչակեաններու այս խօսքերը պիտի մնան անջնջ իրականութիւններ ապագայ պատմութեան մէջ.

Հայ ժողովուրդ դուն եւս կարդա՛ և հասկցիր այդ տէօքիւմանները, երբ Դաշնակցութիւնը տարիներ առաջ կը պոռար, այն ատեն այս վատերը հայհոյանքի կոյտեր կը թափէին.

Երուանդ-Նաւրոս

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԹՈՒՐՔԻԱ

Պուլէթի և Աթէնի խնդրին համար Բ. Դուռը ուղղակի Լոնտոնի մէջ բանակցութեան մտած է Անգլիական կառավարութեան հետ.

— Դեսպանները դիմում ըրած են Բարձ. Դռան որ միջոցներ առնէ զսպելու Մակեդոնիոյ մէջ կրկին երեւան եկած հրոսախմբերը.

— Պոլսէն դեկտեմբեր 2ին կը հեռագրեն հետեւեալը. Սասունի գաւառին մէջ սով սկսած է. տաս հազարի չափ հայեր մերկ են. Վանէն եկած Անգլիական և Ամերիկեան հիւպատոսները և Բիթլիսէն եկած ամերիկեան միսիոնարները օգնութիւն կընեն. Աստուածաշնչի ընկերութիւնը 800 ոսկի ղրկեր է. Ամերիկայէն և Անգլիայէն ալ ղրկած են.

Հայոց պատրիարքը ճիգեր կը թափէ օգնութեան հասնիլ տանջուողներուն.

ՌՈՒՍԻԱ

Նոյեմբեր 30ին Բեթերսպուրկէն կը հեռագրեներ. եկուան խռովութիւններու պատճառով ձերբակալուած են 132 հոգի, որոնց 88ը ուսանողներ են. Ուսանողները ոստիկանութեան կողմէ հարցաքննուեր են ու վերջը ազատ արձակուած են. ուրիշ 48 հոգի ալ ձերբակալուեր են, որոնցմէ 9ը դատէ ենթարկուած են իբրեւ քրէական յանցաւորներ.

Այսօր ուսանողները կրկին փորձեցին ցոյցեր ընել, սակայն ոստիկանութիւնը զանոնք ցրւեց.

— Կազանի եկեղեցիին հաշակաւոր պատկերը գողցողը 12 տարւով տաժանակիր աշխատանքի դատապարտուած է.

— Մոսկուայի և Բեթերսպուրկի փաստաբանական խորհուրդները դիմում ըրած են Ներքին գործոց նախարարին որ փաստաբանական իրաւունքներու պաշտպան հանդիսանայ.

— Ներքին գործոց նախարարը մերժած է փաստաբաններու խնդրագիրը և որոշումները, որովհետեւ անոնց որոշումները կը պահանջեն պետական կազմակերպութեան փոփոխութիւն.

— Դեկտեմբեր 1ին Մոսկուայի քաղաքային խորհուրդը իր գիշերային նիստին մէջ որոշած է կառավարութեան նոյն պահանջները ընել, ինչ պահանջներ որ ըրաւ զեմստվօյի ներկայացուցիչներու ժողովը.

ԻՏԱԼԻԱ

Իտալական ոստիկանութիւնը Միլան քաղաքի մէջ 5000 յեղափոխական կոչերու պահեստ մը գտեր է. այդ կոչերը պատրաստուած են զօրքերու մէջ ցրուելու համար որով զօրքերը կը հրաւիրուին ժողովուրդին դէմ հրազէն չը պարպել.

ՌՈՒՍՕ—ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄ

Դեկտեմբեր 2ին Շանխայէն Լօնտօն կը հեռագրեն թէ ճապոնացիները նոր ընդհանուր յարձակում սկսեր են Բորթ Արթուրին վրայ.

—Անգլիական թերթերը կը հաղորդեն որ Ցարը բալթիկեան նաւատորմիղի հրամանատարին հրամայած է չինական ծովը չը մտնել. ու այդ հրամանը կը բացատրեն հետեւեալ կերպով. Իբր թէ նաւատորմիղը զանազան պատրուակներով կանգառ կէտերու վրայ պիտի ուշանայ, մինչեւ որ անոր Մ. Արեւելք երթալը այլեւս աւելորդ ըլլայ.

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՔԱՐՏԷԶԸ

— —

Շնորհակալութեամբ ընդունեցինք Հայ Ուսանողական Միութեան հրատարակած Հայաստանի Քարտէզը, չքեղ կազմով.

Քարտէզի գինն է մէկ ֆրանկ Ռուսաստանում կէս րուպլի. Ամեն հայ պարտաւոր է ունենալ այս սիրուն և աժան ու բաւական խնամքով պատրաստուած քարտէզը.

Հասցէ՝

Իւնիօն տէ Էթիւտիանձ Արմէնիէնձ

Տ'Էօրօպ

Րիւ տը լ'էքօլ տը Շիմի

ԺԸՆԷՎ

Եւ Վառնայի մէջ կը ծախուի «Բարկէն Սինի» ընթերցարանի մէջ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ

—)o(—

Տարին վերջանալու մօտ է և մեր բաժանորդներէն շատերը դեռ իրենց բաժնեգինները չեն վճարած.

Կան և այնպիսինները որոնք երկու տարեկան պարտք ունին. Ինչպէս կերեւի այդ մարդիկը կը կարծեն թէ մենք թուղթը տէմբրը ձրի կառնենք, գրաշարները ու տպարաններն ալ ձրի կաշխատին և մենք հաց չենք ուտեր, այլ օդով կապրինք.

Քիչ մը ազնիւ ըլլալու են մեր չը վճարող բաժանորդները, մանաւանդ անոր համար որ մենք երբէք առանց բաժանորդներու պահանջին թերթ չենք ղրկեր մարդու. Պահանջողը և իր պարտականութիւնը կատարելու տարրական զգացումէն զուրկ չը պիտի ըլլայ.

Խմբագրութիւն

Отговорникъ
Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Взаимность“ Варна